

EU2022.CZ

Parlamentní dimenze

POSLANECKÁ
SNĚMOVNA
PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY

LXVIII. plénum COSAC – Konference parlamentních výborů pro evropské záležitosti parlamentů Evropské unie

13. – 15. listopadu 2022, Praha

Strategická autonomie EU

Úvod

V průběhu času došlo k vývoji používání pojmu strategická autonomie v EU. Nejprve byl využíván zejména v souvislosti s obrannou a bezpečností politikou. [Globální strategie](#) zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie z roku 2016 označuje strategickou autonomii za důležitou pro schopnost Evropy posilovat mír a zajistit bezpečnosti uvnitř i za jejími hranicemi. Postupně se využívání tohoto pojmu rozšířilo i na další oblasti. Jako příklad toho, co vše lze podřadit pod tento pojem, je možné uvést definici obsaženou v [Nové průmyslové strategii pro Evropu](#), která byla zveřejněna Komisí v březnu roku 2020. Komise zde definuje strategickou autonomii takto: „*Strategická autonomie Evropy spočívá ve snížení závislosti na jiných částech světa, pokud jde o věci, které nejvíce potřebujeme: kritické suroviny a technologie, potraviny, infrastruktura, bezpečnost a jiné strategické oblasti. Poskytují rovněž evropskému průmyslu příležitost rozvíjet své vlastní trhy, výrobky a služby, které zvyšují jeho konkurenceschopnost.*“

Strategická autonomie bývá zmiňována také ve strategických dokumentech Komise. [Zpráva o strategickém výhledu z roku 2021](#) vymezuje deset oblastí, ve kterých by Evropská unie mohla posílit svou otevřenou strategickou autonomii a vedoucí postavení v celosvětovém měřítku. Mezi tyto oblasti dle této zprávy patří:

- zajištění udržitelných a odolných zdravotních a potravinových systémů;
- zajištění dekarbonizované a cenově dostupné energie;
- posílení kapacity v oblasti správy údajů, umělé inteligence a nejmodernějších technologií;
- zajištění a diverzifikace dodávek kriticky důležitých surovin;
- zajištění prvořadé globální pozice při stanovování norem;
- budování odolných hospodářských a finančních systémů, které obstojí i v budoucnu;
- rozvoj a udržení dovedností a talentů odpovídající ambicím EU;
- posilování bezpečnostních a obranných kapacit a přístupu do vesmíru;
- spolupráce s globálními partnery na prosazování míru, bezpečnosti a prosperity pro všechny;
- posílení odolnosti institucí.

Strategická autonomie je zmíněna také v aktuální [Zprávě o strategickém výhledu z roku 2022](#), která se věnuje souběžné zelené a digitální transformaci v novém geopolitickém kontextu. V této zprávě je zdůrazněna důležitost posílení odolnosti a otevřené strategické autonomie v odvětvích důležitých pro tuto souběžnou transformaci.

Na strategickou autonomii je odkazováno také v mnoha sděleních Komise, které vymezují plány Komise v jednotlivých oblastech působnosti. Například sdělení Komise [Přezkum obchodní politiky: Otevřená, udržitelná a sebevědomá obchodní politika](#) z února roku 2021 zdůrazňuje důležitost otevřené strategické autonomie v rámci obchodní politiky. Dále například sdělení [Evropský hospodářský a finanční systém: podpora otevřenosti, síly a odolnosti](#) z ledna roku 2021 uvádí, jak může EU posílit svou otevřenou strategickou autonomii v makroekonomické a finanční oblasti. Komise zdůrazňuje důležitost otevřené strategické autonomie také

v [Aktualizaci nové průmyslové strategie 2020: budování silnějšího jednotného trhu pro oživení Evropy](#) z května roku 2021.

Strategická autonomie a ruský útok na Ukrajinu

Strategická autonomie se stala velmi aktuální po zahájení ruské invaze na Ukrajinu v únoru letošního roku. Ve dnech 10. a 11. března 2022 přijali vedoucí představitelé EU tzv. [Versailleské prohlášení](#) k ruské agresi vůči Ukrajině. V tomto prohlášení není sice přímo použit termín strategická autonomie, nicméně členské státy zde konstatovaly, že se rozhodly přijmout větší odpovědnost za svou bezpečnost a plánují podniknout další kroky k budování evropské suverenity a snížení závislosti. Členské státy se dle prohlášení chtějí věnovat třem klíčovým rozměrům - zlepšení obranných schopností, snížení energetické závislosti a vybudování pevnější hospodářské základny. V oblasti pevnější hospodářské základy se dle prohlášení plánují zaměřit na snížení strategické závislosti, například v oblasti klíčových surovin, polovodičů nebo léčivých přípravků.

Důsledkům ruské agrese na Ukrajině se následně věnovala Evropská rada ve svých [závěrech](#) z jednání, které se konalo ve dnech 24. a 25. března 2022, kde byla potvrzena nutnost co nejdříve postupně ukončit závislost na dovozu ruského plynu, ropy a uhlí. Zároveň zde Evropská rada například podpořila [Strategický kompas](#), který si klade za cíl posílit strategickou autonomii EU.

V reakci na Versailleské prohlášení vydali Komise a Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku [sdělení](#), ve kterém byly analyzovány nedostatky v oblasti investic do obrany. V oblasti energetiky pak Evropská komise představila [plán REPowerEU](#), který představuje sérii opatření, která mají zajistit rychlé snížení závislosti EU na ruských fosilních palivech. Toho má být dosaženo prostřednictvím úspory energie, diverzifikace dodávek energie, rychlého nahrazení fosilních paliv urychlením přechodu Evropy na čistou energii a inteligentního kombinování investic a reforem.

Strategické autonomie v budoucnu

Události posledních let, ať už se jedná o pandemii covidu 19 nebo ruskou agresi na Ukrajině, odhalily zranitelnost Evropy vůči vnějším otřesům. [Strategický kompas](#) pro bezpečnost a obranu, který byl schválen v březnu roku 2022 Radou pro zahraniční věci, v úvodu poukazuje, že žijeme v době strategického soupeření a komplexních bezpečnostních hrozeb a je proto nutné, aby EU převzala větší díl odpovědnosti za svou vlastní bezpečnost. Strategický kompas obsahuje plán na posílení bezpečnostní a obranné politiky EU do roku 2030. V rámci toho uvádí opatření ve čtyřech oblastech činnosti. První z oblastí je posílení schopnosti rychle a důrazně jednat v případě, že vypukne krize. Další oblastí je zajištění bezpečnosti, v rámci toho by EU měla posílit naši schopnost předvídat hrozby, zaručit bezpečný přístup ke strategickým oblastem a chránit své občany. Další z oblastí jsou investice do schopností a inovativních technologií, odstranění strategických nedostatků a snížení technologické a průmyslové závislosti. Poslední z oblastí činnosti je rozvíjení spolupráce s partnery, ať už se jedná o strategické partnerství s NATO nebo posílení spolupráce se zeměmi, které sdílejí stejné hodnoty a zájmy, jako jsou Spojené státy, Norsko, Kanada, Spojené království a Japonsko.

Události posledních let ukázaly také křehkost globálních dodavatelských řetězců. Předsedkyně Evropské komise Ursula von der Leyenová ve svém [projevu o stavu Unie v roce 2022](#) zdůraznila nutnost zvýšení autonomie Evropské unie v oblasti kritických surovin. Avizovala proto představení [evropského aktu o kritických surovinách](#) a poukázala, že podobně již Unie usiluje o větší autonomii v oblasti výroby baterií nebo čipů. Oznámila také, že bude usilovat o vytvoření nového [Fondu pro evropskou suverenitu](#), který by měl podporovat důležité projekty společného evropského zájmu.

Strategická autonomie zvyšuje schopnost Evropské unie samostatně jednat bez ohledu na zájmy a požadavky jiných států, což je vzhledem k aktuální situaci velmi důležité. Úplná nezávislost Evropské unie na jiných státech by znamenala obrovské finanční náklady a vzhledem k provázanosti dnešního světa je téměř nemožná. Při diskuzi o strategické autonomii je tedy nutné se zamýšlet do jaké míry je možné a pro Evropskou unii výhodné o

strategickou autonomii v jednotlivých oblastech usilovat a jak v rámci usilování o strategickou autonomii spolupracovat se zeměmi, které sdílejí s Unií podobné zájmy a hodnoty.

Zpracoval Parlamentní institut, Kancelář Poslanecké sněmovny